

Zařízení pro zajištění cizinců

Bělá-Jezová

Zpráva z návštěvy zařízení

Adresa zařízení:	Jezová 1501, 294 21 Bělá pod Bezdězem
Zřizovatel:	Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra
Ředitel:	Ing. Viliam Andrassy
Typ zařízení:	zařízení pro zajištění cizinců
Kapacita:	standardní 270 lůžek, v době návštěvy navýšená na 700 lůžek
Datum návštěvy:	31. srpna 2015
Datum vydání zprávy:	9. září 2015
Návštěvu provedli:	Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., Mgr. et Mgr. Linda Janků, Mgr. Beáta Szakácsová, JUDr. Pavel Pořízek, Ph.D., JUDr. Ondřej Vala
Tlumočníci:	Ing. R. M., CSc., Ing. R. K.

Obsah

Úvodní informace	3
1. Systematická návštěva a její cíl	3
2. Zajištění cizinců a jeho režim	3
3. Informace o zařízení	4
4. Informace o umístěných cizincích	5
5. Průběh návštěvy	5
Shrnutí	7
Situace umístěných cizinců	9
Prostředí a režim	11
1. Stany	11
2. Tělocvična	12
3. Buňky	13
4. Ubytovna A	15
Děti	17
5. Potřeby dětí	17
6. Aktivity dětí	18
Lékařská péče	19
7. Tlumočení	20
Závěr	21

Úvodní informace

1. Systematická návštěva a její cíl

Na základě ustanovení § 1 odst. 3 a 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, provádím systematické návštěvy míst (zařízení), v nichž se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě. Důvodem omezení na svobodě je rozhodnutí orgánu veřejné moci nebo závislost osoby na poskytované péči. Zařízení pro zajištění cizinců představují zařízení ve smyslu § 1 odst. 4 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv.

Cílem systematických návštěv je posílit ochranu osob omezených na svobodě před všemi formami špatného zacházení. Špatným zacházením se rozumí jednání, které nerespektuje lidskou důstojnost a dosahuje určitého stupně závažnosti (samo o sobě nebo při kumulativním účinku jednotlivých zásahů). V zařízení pro zajištění cizinců může špatné zacházení spočívat zejména v nevyhovujících materiálních a hygienických podmínkách, v nezajištění zdravotní péče, právní pomoci, porušování práv dítěte či v nerespektování práva na soukromí.

Návštěvy probíhají zásadně neohlášeně a jejich provedením zpravidla pověřuji pracovníky Kanceláře veřejného ochránce práv.¹ Šetření spočívá v prohlídce zařízení, rozhovorech s personálem zařízení, umístěnými cizinci, studiu vnitřních předpisů zařízení a dokumentace včetně zdravotnické.²

Z každé systematické návštěvy pořizuji zprávu určenou subjektům působícím v zařízení, případně zřizovateli či příslušným úřadům.

2. Zajištění cizinců a jeho režim

Podmínky výkonu zajištění v zařízení pro zajištění cizinců upravuje zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹ V souladu s § 25 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv.

² V souladu s § 21 ve spojení s § 15 zákona o veřejném ochránci práv a § 65 odst. 2 písm. m) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů.

Umístěným cizincům, včetně dětí starších osmnácti měsíců, je účtováno 130 Kč/osoba/den za ubytování a 112 Kč/osoba/den za stravu.³ Zajištěný cizinec je tedy po třiceti dnech pobytu v zařízení povinen uhradit částku 7.260 Kč. Čtyřčlenná rodina, která je v zařízení umístěna po dobu 30 dní, je povinna uhradit celkem 29.040 Kč.

Při posuzování zacházení s cizinci v administrativní detenci a hodnocení podmínek, ve kterých jsou umístěni, vycházím krom zákona o pobytu cizinců také z doporučení a standardů mezinárodních organizací, které sice nejsou formálně právně závazné, ovšem představují minimální standard ochrany základních lidských práv a svobod cizinců v detenci. Jedná se zejména o standardy formulované Evropským výborem pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT).⁴ Svá doporučení formuluji s ohledem na základní premisu, že zásahy do práv, důstojnosti a autonomie cizinců jsou ospravedlnitelné pouze v minimálním rozsahu, který odpovídá potřebě udržení bezpečnosti a pořádku v prostředí cizinecké detence.

3. Informace o zařízení

Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová (dále jen „zařízení pro zajištění cizinců“ nebo „zařízení“) je určeno pro administrativní detenci cizinců. Provozovatelem zařízení je Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra České republiky (dále jen „Správa uprchlických zařízení“).

Kapacita zařízení byla v průběhu posledních 6 měsíců postupně navyšována z 270 na 700 lůžek. V době návštěvy bylo v zařízení umístěno 659 osob, z toho 147 dětí.

Zařízení je rozděleno na část s mírným režimem zajištění a část s přísným režimem zajištění. Část s mírným režimem zajištění tvoří budova A, kde jsou umístěny rodiny s dětmi a zranitelné osoby. Dále 33 obytných buněk, kam jsou umístovány rodiny s dětmi a muži. Pro ubytování mužů v části s mírným režimem zajištění slouží stany, tělocvična, budova B a D (v době návštěvy ubytována i jedna rodina).

Část s přísným režimem zajištění o kapacitě 18 lůžek je situována v budově F. Do části s přísným režimem jsou po splnění podmínek § 135 zákona o pobytu cizinců umístovány agresivní osoby, nebo ty osoby, které vyžadují zvýšený dohled z jiného závažného důvodu, opakovaně závažným způsobem

³ Viz § 1 vyhlášky č. 447/2005 Sb., kterou se stanoví výše nákladů na ubytování, stravování a přepravu po území České republiky cizince zajištěného za účelem správního vyhoštění.

⁴ Evropský výbor proti mučení. Standardy CPT [online]. Štrasburk: Evropský výbor proti mučení, 2015 [cit. 7. 9. 2015]. Dostupné z: <http://www.cpt.coe.int/en/docsstandards.htm>. Dále jen „standardy CPT“.

porušují vnitřní řád nebo opakovaně závažným způsobem porušují povinnosti nebo zákazy podle tohoto zákona. V době návštěvy nebyl v části s přísným režimem zajištění umístěn žádný cizinec.

4. Informace o umístěných cizincích

V zařízení pro zajištění cizinců se vykonává rozhodnutí Policie České republiky (dále jen „policie“) o zajištění cizince dle zákona o pobytu cizinců. V době návštěvy šlo zejména o zajištění dle § 129 cit. zákona za účelem předání dle mezinárodní dohody nebo předání dle právního předpisu Evropské unie⁵ (cca 580 osob). V zařízení bylo zajištěno rovněž 5 nezletilých cizinců bez doprovodu.

Spolu se zajištěnými cizinci mohou být dle § 140 zákona o pobytu cizinců ubytováni i cizinci, vůči kterým má zajištěný vyživovací povinnost nebo je má v péči, nelze-li zajistit péči o ně jiným způsobem. V době návštěvy bylo v zařízení z tohoto titulu ubytováno 142 dětí.

V zařízení pro zajištění cizinců se rovněž vykonává rozhodnutí Ministerstva vnitra České republiky o povinnosti žadatele o udělení mezinárodní ochrany setrvat v zařízení pro zajištění cizinců na základě ustanovení § 46a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů. V době návštěvy byla povinnost setrvat v zařízení uložena 13 osobám.

Všechny subjekty působící v zařízení, tj. Správa uprchlických zařízení, policie, Zdravotnické zařízení Ministerstva vnitra a soukromá bezpečnostní agentura, která zajišťuje vnitřní bezpečnost, nerozlišují, na základě kterého právního titulu cizinec pobývá v zařízení. Se všemi umístěnými cizinci, bez ohledu na jejich právní postavení (např. žadatel o mezinárodní ochranu, cizinec zajištěný za účelem předání dle nařízení Dublin III), je zacházeno stejně. Zaměstnanci Správy uprchlických zařízení nazývají umístěné cizince „klienty“.

5. Průběh návštěvy

Předem neohlášená návštěva proběhla dne 31. srpna 2015 v době od 10:00 do 18:15 hod.

Návštěvu jsem provedla osobně spolu s pověřenými zaměstnanci Kanceláře veřejného ochránce práv (dále jen „Kancelář“) Mgr. et Mgr. Lindou Janků, Mgr. Beátou Szakácsovou, JUDr. Pavlem Pořízkem,

⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (přepracované znění). Dále jen „nařízení Dublin III“.

Ph.D., JUDr. Ondřejem Valou, tlumočnickem z jazyka perského (farsí) Ing. R. M., CSc., a tlumočnickem z jazyka arabského a kurdského Ing. R. K..

Návštěvu poznamenaly průtahy při vstupu do areálu zařízení (cca 20 minut) způsobené nezastížitelností vedoucího zařízení Ing. Andrásyho a vedoucího policejního útvaru působícího při zařízení npor. Mgr. Šarapatky. Další prodleva byla způsobena tím, že vedoucí policejního útvaru při zařízení nejprve odmítal, abych do zařízení vnesla a používala fotoaparát za účelem pořízení fotodokumentace zjištěného stavu (materiální podmínky, dokumentace; nikoliv za účelem fotodokumentace zabezpečení areálu, umístěných cizinců či zaměstnanců zařízení).

Zmiňuji i to, že vedoucí policejního útvaru při zařízení měl za to, že v zařízení se nachází cca 30 dětí. Ve skutečnosti byl jejich počet pětinasobný.

Návštěva proběhla zcela standardně bez jakýchkoliv mimořádností. Rozhovory byly vedeny jak s jednotlivci, tak skupinami cizinců. Hovořili jsme s desítkami cizinců, zaměstnanci Správy uprchlických zařízení, Zdravotnického zařízení a soukromé bezpečnostní agentury.

Shrnutí

Po osobní návštěvě zařízení, prohlídce jeho prostor, rozhovorech s umístěnými cizinci a s personálem považují situaci v zařízení za akutní problém. V této situaci není třeba v jednotlivostech posuzovat nesoulad zjištěného stavu s mezinárodními závazky České republiky, jeho zákonnost či jeho rozpor s mezinárodními standardy pro administrativní detenci cizinců.

Zařízení není po materiální, organizační ani personální stránce připraveno poskytovat služby 700 osobám (standardní kapacita je 270 lůžek).

Důkazem toho je, že cizinci umístění v zařízení nemají dostatek oblečení, mnozí nemají ani boty. Někteří z nich od příchodu do zařízení (např. 11 ale i 23 dní) neobdrželi ani základní hygienické potřeby. Někteří po dobu 11 dní nedostávali teplé jídlo, ale pouze třikrát denně pečivo a sýr. V zařízení je špína a nepořádek, vypukla epidemie salmonelózy.

Není v silách zaměstnanců zařízení, kteří čelí každodennímu enormnímu tlaku, nestandardním pracovním podmínkám a objemu práce, poskytovat umístěným cizincům základní informace o jejich situaci a naplňovat potřeby každého z umístěných cizinců.⁶ Následkem toho jsou cizinci frustrováni z nedostatku informací a nemohou se domoci řešení svých problémů (chybějící pleny, získání čísel z odebraného telefonu, realizace nákupu apod.). Nabývají proto dojmu, že ztratili své lidství a jsou pouze „masou“ či „zvěří“, o čemž sami referovali. Nedostatek komunikace s umístěnými cizinci zbavenými osobní svobody je nahrazován demonstrativní hrozbou represe ve formě zvýšení počtu policistů přítomných v zařízení, včetně přítomnosti pořádkové jednotky policie.

Popsaná situace způsobuje také bezradnost rodičů ubytovaných dětí, kterých bylo v zařízení v době návštěvy téměř 150. Nedostatek hraček, herních prvků a volnočasových aktivit (byť v zařízení působí animátorka volnočasových aktivit pro děti) a prostředí zařízení připomínající vězení (vysoký plot s ostnatým drátem, uniformovaná policie, včetně těžkooděnců, a soukromá bezpečnostní agentura) ve svém důsledku činí zařízení nevhodné pro pobyt dětí. Porušení čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod⁷ ve vztahu k ubytovaným dětem, které jsem konstatovala ve zprávě

⁶ Dle sdělení vedoucího zařízení v zařízení pracuje 5 sociálních pracovníků (3 kmenoví a 2 z Příjímacího střediska Praha-Ruzyně).

⁷ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod⁷, ve znění pozdějších protokolů.

z návštěvy Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová ze dne 18. února 2015⁸, je s ohledem na současnou situaci v zařízení o to závažnější.

Všechna zjištění obsažená v této zprávě z návštěvy zařízení svědčí nejen o špatném zacházení s umístěnými cizinci, ale také o riziku špatného zacházení mezi cizinci navzájem, neboť zařízení není schopno bránit eskalaci vnitřního napětí.

Vedoucího zařízení Ing. Andrásyho jsem při bilančním rozhovoru na konci návštěvy informovala o nejzásadnějších zjištěních a požadovala jsem zjednaní nápravy (zajištění oblečení a bot, zajištění přímého přístupu k toaletě a k tekoucí vodě pro cizince ubytované v tělocvičně, zajištění informovanosti cizinců, řádné stravování cizinců, zajištění možnosti nakupovat, zajištění vycházek cizincům ubytovaným v tělocvičně apod.). Tlumočníci, znalí stravovacích návyků umístěných cizinců, upozornili na nevhodnost některých poskytovaných potravin a doporučili nahradit je např. bílým pečivem, bílým jogurtem, lučinou apod. Vedoucího zařízení jsem upozornila i na ty oblasti, které jako vedoucí zaměstnanec Správy uprchlických zařízení nemůže přímo ovlivnit (přítomnost pořádkové jednotky při výdeji stravy, způsob provádění nočního sčítání umístěných klientů, šíření infekčních nemocí v zařízení atd.).

Cílem této zprávy je urychleně upozornit odpovědné subjekty na potřebu přijmout adekvátní opatření k nápravě v těch nejzásadnějších zjištěních. Proto je zpráva koncipována jako přehled zásadních zjištění o aktuální situaci v zařízení pro zajištění cizinců, jež nepotřebuje podrobné právní odůvodnění.

Zprávu z návštěvy zařízení lze ovšem zasadit do širšího rámce, neboť veřejný ochránce práv jako národní preventivní mechanismus navštívil v posledním roce toto zařízení již potřetí. Zpráva z návštěvy Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová ze dne 18. února 2015, včetně veškeré komunikace s jednotlivými subjekty, je zveřejněna na internetových stránkách veřejného ochránce práv.⁹

⁸ VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. Zpráva z návštěvy Zařízení pro zajištění cizinců Bělá-Jezová ze dne 18. února 2015 [dokument pdf]. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2015 [cit. 7. 9. 2015]. Dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/ochrana_osob/ZARIZENI/Zarizeni_pro_cizince/ZZ-Zarizeni_Bela-Jezova_2014.pdf

⁹ VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. Zprávy ze systematických návštěv zařízení pro cizince [online]. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2015 [cit. 7. 9. 2015]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/ochrana-osob-omezenych-na-svobode/zarizeni/zarizeni-pro-cizince/>

Situace umístěných cizinců

Zjištění z návštěvy zařízení úzce souvisí s režimem a podmínkami ubytování v příslušné části zařízení. Zjištění lze zobecnit takto:

Umístění cizinci nejsou informováni o své situaci. Nechápu, proč jsou umístěni v zařízení, jehož podmínky hodnotí jako vězení. Nerozumí důvodu, proč jim byly odebrány mobilní telefony, hodinky, tkaničky, pásky, peníze apod. Bojí se, že přijdou o všechny své peníze, které předali Správě uprchlických zařízení. Personál zařízení nemá čas s nimi řešit jejich potřeby.

Dochází k rozdělování bližších či vzdálenějších rodin, ať už v rámci zařízení nebo tak, že jsou někteří přesunuti do jiného zařízení stejného typu. Cizinci, kteří byli oddělení od svých příbuzných v rámci zařízení, nejsou informováni o důvodech oddělení, což zvyšuje jejich frustraci (např. umístění na zdravotní izolaci).

Úzkost cizinců prohlubuje skutečnost, že se nemohou spojit se svými příbuznými. Mnozí nemají jak se ohlásit, že jsou naživu, nebo se pokusit vyhledat příbuzného, s nímž ztratili kontakt. Snahy o zajištění kontaktu přes sociálního pracovníka jsou dle jejich zkušeností marné. Telefonní karta, kterou obdrží při nástupu do zařízení, vystačí cca na tři minuty hovoru do země jejich původu. Ne každý cizinec je k telefonnímu automatu přiveden. Přístup k internetu v zařízení není zajištěným cizincům umožněn.

Zajištění lidé hovoří o tom, že **vnímají neskutečné ponížení způsobené podmínkami, v nichž jsou drženi, a způsobem zacházení.** Zvláště v situaci, kdy se jim nedostává ošacení a obuvi, a to ani pro děti. Poukazují na to, že s takovým přístupem se v žádném ze států, kterými prošli, nesetkali.

Rodiče se cítí být pokořeni před svými dětmi. Nejen že jsou přepravováni v poutech, ale pobývají za čtyřmetrovým plotem a ostnatým drátem, přičemž nejsou schopni dětem vysvětlit důvody této situace, ani to, jak dlouho bude tento stav ještě trvat. Děti dle vyjádření rodičů trpí v zařízení úzkostmi, i větší děti se v noci budí a pláčou.

Nedostatek informovanosti je způsoben i **nedostatkem právní pomoci poskytované v zařízení.** Bezplatná právní pomoc je v zařízení poskytována neziskovou organizací jednou týdně, jiná nezisková organizace ji poskytuje jednou za 14 dní. Cizinci, kteří se nacházeli v tělocvičně, stanech a buňkách, o možnosti poskytnutí bezplatné právní pomoci vůbec nevěděli. Těm, kteří byli ubytováni na budově A, byla poskytnuta informace o přítomnosti právníka v zařízení vyvěšením na nástěnce, přičemž se mohli vepsat do pořadníku. Upozornění však neobsahovalo informaci o tom, že se jedná o bezplatnou právní poradnu, a nebyla k dispozici v arabštině ani v perštině. Byť vedení zařízení

prohlašovalo, že potřeby cizinců stran právní pomoci jsou saturovány, při pohybu v zařízení se na mě a na mé spolupracovníky obraceli s žádostmi o pomoc a právní konzultaci jejich pobytové situace desítky cizinců, kteří drželi v rukou českojazyčná správní rozhodnutí a nevěděli, co obsahují.

Prostředí a režim

Prostředí a režim umístěných cizinců v rámci zařízení se výrazně liší dle toho, v jakých podmínkách je cizinec ubytován.

1. Stany

Ubytování ve stanech (jeden malý a dva velké vojenské stany celkem pro cca 90 osob; viz obr. č. 1 a 2) je koncipováno jako příjmové ubytování pro muže. Sociální zařízení je umístěno při stanech v buňkách (obr. č. 3 a 4).

Obr. č. 1

Obr. č. 2

Obr. č. 3

Obr. č. 4

Cizinci, se kterými jsem zde hovořila, zde byli ubytováni v rozmezí 1 až 11 dní. Zde ubytovaní cizinci krom jiného:

- dostávají 3x denně pouze sýr a pečivo,
- při příchodu neobdrželi hygienické potřeby,
- nemohou realizovat nákupy,
- nedostanou se k telefonnímu přístroji, a nemohou tak kontaktovat své příbuzné, byť disponují telefonní kartou od Správy uprchlických zařízení,
- někteří z nich nemají obuv a trpí nedostatkem oblečení,
- nemají možnost uskladnit potraviny v chladničce,
- nevědí nic o činnostech sociálního pracovníka,
- nejsou informováni o právním poradenství.

2. Tělocvična

Obdobně jako ubytování ve stanech je ubytování v tělocvičně koncipováno jako příjmové ubytování. Noc před návštěvou bylo v tělocvičně ubytováno cca 100 osob, v době návštěvy cca 60 osob. Sociální zařízení, které náleží k tělocvičně, tvoří 2 WC a dvě sprchy bez závěsu (viz obr. č. 5 a 6).

Obr. č. 5

Obr. č. 6

Cizinci, se kterými jsem zde hovořila, zde byli ubytováni v rozmezí 2 až 11 dní. Ubytování cizinci krom jiného:

- dostávají 3x denně pouze sýr a pečivo,

- při příchodu neobdrželi hygienické potřeby,
- nemají přímý přístup na toaletu a k tekoucí vodě (k tomu, aby se dostali na toaletu, musejí bušit na dveře a čekat na příchod pracovníka soukromé bezpečnostní agentury),
- nedostanou se k telefonnímu přístroji, a nemohou tak kontaktovat své příbuzné, byť disponují telefonní kartou od Správy uprchlických zařízení,
- v tělocvičně se neuklízí (dle svědectví cizince ubytovaného zde 11 dní),
- nemají možnost uskladnit potraviny v chladničce (viz obr. č. 7),
- řada cizinců svědčila o tom, že neměli možnost realizovat vycházku, tedy vůbec opustit tělocvičnu.

Obr. č. 7

3. Buňky

Ve 33 buňkách (viz obr. č. 8) byly krom mužů-jednotlivců ubytovány i rodiny s dětmi, pro které již nebylo místo v ubytovnách. Celkem tak bylo v buňkách ubytováno cca 120 osob, z toho cca 50 dětí. Krom buněk určených k ubytování byly k dispozici buňky se sociálním zařízením (viz obr. č. 9 - 11) a pro výdej stravy, kde jsou zároveň umístěné jediné dvě rychlovarné konvice pro obyvatele buněk (viz obr. č. 12).

V této části zařízení je volně k dispozici telefonní automat, nepravidelně dochází sociální pracovník, který zjišťuje potřeby ubytovaných. Cizinci mají možnost nákupu jednou týdně. Úklid, který provádějí sami cizinci, a výdej stravy je koordinován pracovníci Správy uprchlických zařízení.

Obr. č. 8

Obr. č. 9

Obr. č. 10

Obr. č. 11

Obr. č. 12

Situace cizinců ubytovaných v buňkách:

- rodiče si stěžují na nedostatek oblečení nejen pro sebe, ale zejména pro děti (pokud jsou děti obuté, většinou v tzv. kroksech),
- dětem není nabízena žádná aktivita, k dispozici nejsou hry, houpačky, prolézačky ani televize,

- matrace nejsou omyvatelné, při lůžkách nejsou polštáře, ne všichni mají k dispozici prostěradla,
- nemají v buňkách k dispozici stoly, rodiny s dětmi nemají ani dostatek židlí (oběd je v jídelně vydáván v boxech, konzumován je na buňkách),
- stěhování v rámci buněk probíhá tak nekoordinovaně, že do buňky obývané osobami, které mají vši ve vlasech, jsou bez dalšího opatření umístěny další osoby,
- nemají možnost uskladnit potraviny v chladničce,
- výdeji oběda v areálu buněk asistovala pořádková jednotka – 10 až 15 policistů v kuklách a helmách (viz ilustrační obr. č. 13). Dle sdělení personálu zařízení dříve panovaly při výdeji stravy v této části zařízení nepokoje, nicméně aktuálně je zde umístěno 50 dětí.

Ilustrační obr. č. 13 (zdroj: http://i.idnes.cz/09/102/c460/JW2e5a85_HA0P0173.JPG)

4. Ubytovna A

Budova A je určena pro ubytování rodin s dětmi a zranitelných osob. Na základě osobních pohovorů se zde ubytovanými cizinci jsem učinila tato zjištění:

- někteří ubytovaní doposud neobdrželi balíček s hygienickými potřebami (žena z Egypta 23 dní, čtyřčlenná rodina ze Sýrie 6 dní), ženám tak nejsou k dispozici mj. vložky,
- ubytovací místnosti jsou vytvořeny i z kuchyněk; postele nasunuté do výklenku jsou přístupné pouze přes jejich čelo (viz obr. č. 14),
- počet postelí nekoresponduje s počtem ubytovaných cizinců na pokoji, např. tři dospělí a pět dětí sdílelo 5 postelí (viz obr. č. 15),
- matka ubytovaná se svými dětmi nemá dveře u pokoje (viz obr. č. 16),

- nemění se ložní prádlo,
- není možné se domoci zpřístupnění pračky,
- není možné uskladnit potraviny v chladničce,
- žádné okno není vybaveno záclonou či závěsem, proto je cizinci všemožně nahrazují (viz obr. č. 17).

Obr. č. 14

Obr. č. 15

Obr. č. 16

Obr. č. 17

Děti

V době návštěvy bylo v zařízení umístěno 147 dětí, z toho 5 nezletilých cizinců bez doprovodu. Děti spolu se svými rodinami obývaly budovu A a buňky.

5. Potřeby dětí

Rodiče poukazovali zejména na to, že:

- kvůli špině a průjmové epidemii se bojí své děti umývat ve společných koupelnách a bojí se využívat společných toalet,
- poukazovali na nedostatek sunaru pro děti, jehož přísun je nahrazován polotučným mlékem,
- i když jsou dětem vydávány tzv. svačinky, např. mléčné výrobky, není kde je uskladnit,
- dětem chybí oblečení a boty,
- není k dispozici dostatečné množství plen,
- nejsou k dispozici hrnky,
- i velmi malým dětem je vydávána kvalitativně stejná strava jako dospělým (viz obr. č. 18 a 19), pouze obohacená o tzv. svačinky (např. 0,5 l polotučného mléka),
- děti se bojí policistů a pracovníků soukromé bezpečnostní agentury,
- zaznamenali jsme, že děti si s ohledem na nedostatek aktivit hrají na policisty a pracovníky soukromé bezpečnostní agentury, případně na útěk z vězení, když podhrabávají čtyřmetrové ploty s ostnatým drátem.

Obr. č. 18

Obr. č. 19

6. Aktivity dětí

V areálu zařízení se nachází samostatná budova dětského centra a hřiště s prolézačkami, nicméně dětské centrum sousedí s tělocvičnou, kde jsou ubytováni zajištění muži, a areál dětského hřiště je v současnosti vycházkovým prostorem pro muže ubytované ve stanech. Aktivity pro děti v zařízení zajišťovala jedna animátorka.

6.1 Aktivity dětí ubytovaných v buňkách

Dětem ubytovaným v buňkách nejsou k dispozici žádné aktivity ani pro ně přizpůsobený prostor (viz obr. č. 20 a 21).

Obr. č. 20

Obr. č. 21

6.2 Aktivity dětí ubytovaných na budově A

Dětem ubytovaným na budově A je k dispozici společenská místnost (herna), která je otevřena cca 2 hodiny denně. Pokud vyhrazený čas skončí, aktivity pro děti jsou ukončeny (i v situaci nedosledované pohádky).

6.3 Vzdělávání dětí

Dle personálu zařízení by od 1. září 2015 měla probíhat školní výuka dětí v prostorách zařízení. Vyučování, zajišťované učitelkou Základní školy v Bělé pod Bezdězem, by se mělo účastnit cca 40 dětí.

Lékařská péče

V době návštěvy ordinoval na zdravotním středisku jeden lékař a asistovaly dvě zdravotní sestry. Dle sdělení zdravotnického personálu jsou zdravotní služby zajištěny nepřetržitě (přítomnost zdravotních sester). Jeden až dva lékaři ordinují každý den.

Z informací získaných na zdravotním středisku vyplývá, že průměrně je jedním lékařem denně ošetřeno 30 osob, počty evidovaných zdravotních intervencí bez lékaře jsou značně variabilní (100 – 600 denně). Průměrný počet výdejů léků jednotlivým osobám je 60 za den.

Cca 130 cizinců umístěných do zařízení po 20. srpnu 2015 neprošlo v rámci vstupního vyšetření rentgenovým vyšetřením plic, a to z důvodu eskortních možností policie a pracovní doby rentgenového pracoviště v Klaudiánově nemocnici v Mladé Boleslavi.

V době návštěvy byla laboratorně potvrzena salmonelóza u 10 umístěných osob.

Cizinci poukazovali na to, že:

- je obtížné dostat se k lékaři na ošetření (dle sdělení cizinců jsou čekací doby nahodilé, např. ihned nebo tři dny),
- pokud se k lékaři dostanou, nemohou mu často vysvětlit svůj zdravotní problém, protože se s ním nedorozumí. Tlumočení při vyšetření v zařízení nepotvrdil žádný z cizinců, se kterými byl veden pohovor. Dle zkušeností cizinců se s některým z lékařů nelze dorozumět ani v anglickém jazyce,
- cizinci tvrdili, že nejsou řádně vyšetřováni, přičemž je jim většinou vydána pilulka, jejíž účinky neznají (podezření na placebo či pouze analgetika),
- cizinci nevědí, že jejich příbuzní jsou na zdravotní izolaci a proč,
- při umístění do zařízení byly cizincům odebrány jejich léky (každý lék vydává zdravotnický personál), včetně vitamínů těhotným ženám,
- cizinka uvedla, že byla po dobu 8 dní na zdravotní izolaci; její součástí je pouze WC a umyvadlo. Po celou dobu umístění na zdravotní izolaci neměla možnost se vykoupat či osprchovat (nebyla jí nabídnuta).

7. Tlumočení

Při dotazech na tlumočení a potřebu tlumočení zdravotnický personál poukázal na překlady informovaných souhlasů (vstupní vyšetření, léčebné úkony) do 16 světových jazyků. Rovněž předložil několik dvoujazyčných verzí dotazníků pro cizince, na základě kterých lékař stanovuje pacientovu anamnézu. Na dotazy, jak by personál zdravotnického zařízení stanovil anamnézu, příp. diagnózu, v situaci, kdy by pacient začal obsírněji popisovat svoje potíže, poukázali na možnost kontaktovat tlumočnicka skrze Správu uprchlických zařízení. Na dotaz, kdy bylo naposledy využito služeb tlumočnicka, zdravotní sestry odpověděly (lékař ordinoval v zařízení v den návštěvy poprvé), že před čtrnácti dny, kdy měly službu, proběhlo tlumočení „*snad jednou*“. Vedoucí zařízení Ing. Andrassy si nevzpomněl, kdy naposledy jej pracovníci zdravotního střediska kontaktovali kvůli potřebě tlumočení.

Příkladem nefunkčnosti zajištění tlumočnických služeb, jehož svědkem se stal zaměstnanec Kanceláře, byl případ cizinky s otokem v oblasti oka a tváře. Zdravotnický personál nebyl s to pacientce vysvětlit, že bude eskortována na vyšetření do nemocnice, a že je třeba, aby si po tuto dobu zajistila hlídání svého dítěte v předškolním věku. Poté, co cizinka sdělila, že hovoří jazykem farsí, zdravotnický personál konstatoval, že zajištění předkladu do tohoto jazyka není možné, a to ani telefonicky.

Zdravotnický personál využil nabídku pomoci a tlumočení se nakonec zhostil tlumočnick do jazyka farsí, který zajišťoval tlumočnické služby na místě pro Kancelář veřejného ochránce práv.

Závěr

V zařízení jsem se setkala se špatným zacházením s umístěnými cizinci, zejména s dětmi, a to z důvodů materiálních, organizačních a personálních, které jsem popsala ve zprávě.

Správu uprchlických zařízení, Zdravotnické zařízení Ministerstva vnitra a Policii České republiky – Ředitelství služby cizinecké policii vyzývám, aby přijaly bezprostřední opatření k nápravě zjištěných pochybení.

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)